BUDAMA ve YARARLARI

Hülya MAHMUTOGLU
Teknoloji Kısım Müdürü

Budama çay bitkisine istenen şekil ve düzeyin verilmesi, gelişmenin sağlanabilmesi ve verimden düşmüşocaklarda nicelik ve niteliğin arttırılması için gereksiz ve hastalıklı dalların kesilip atılmasıdır. Budama teknik kurallara uygun olarak yapılmalıdır. Kusurlu budama, bitkide büyüme dengesini bozarak tamamen yada kısmen kurumaya neden olur.Bitkide yaşamsal faaliyetlerin en az olduğu dönem budama için en uygun zamandır. Bitki besin maddeleri bu dönemde kök bölgesinde bulunur.

Gelişmenin başladığı dönemde ise besin maddeleri gövde ve dallara taşınır. Bu nedenle budama yaparken kestiğimiz budama artıklarıyla besin maddelerinin atılmasını önlemek için budamanın yaşamsal faaliyetlerin en az olduğu dönemde yapılması uygundur.

NEDEN BUDAMA YAPILIR

1. Budama ile normal boyda bir insanın rahatça ürün toplayacağı tabla seviyesi oluşturulur.

2. Çalılaşıp verimden düşmüş ocakların kuvvetlenerek dolgun sürgünler vermesine yardım eder.

3. Genç yaprak sayısını artırır. Filiz miktarını çoğaltır. Köre kaçmayı önler.

4. Güçlü filiz ve yapraklar uzun süre tazeliğini koruyacağından toplama süresi uzar. Uyku dönemleri kısalır. Böylece üretici ürününü daha rahat toplayıp satabilir.

5. Hastalıklı ocaklarda geçirilen kampanya döneminden kalan hastalık ve böceklere ait spor ve yumurtalar temizlenir.

6. Budama sonucu elde edilen artıklar sıra aralarında serilerek toprağın fiziki yapısının iyileştirilmesi, bitki besin maddelerinin artması yanısıra yabani otlann üremesinin önlenmesi sağlanır.

NE ZAMAN BUDAMA YAPALIM

Çalılaşmış, süpürgeleşmiş, üzerinde yaprak sayısı azalmış ve verimden düşmüş çayocakları Kasım- Aralık, Şubat- Mart aylarında budanır. Genç çay fidanları dördüncü yaşında, yaşlı çay lıklar ise her beş yılda bir budamır.

ZAMANSIZ BUDAMANIN ZARARLARI

1. Yaz aylarında yapılan budamalar o yıla ait ürünün kaybına neden olur.

2. Bitkiye su yürüme zamanında yapılan budama ile dallardaki besin maddeleri bitki tarafından kullanılmadan atılarak emek ve gübre kaybına neden olur.

3. Yazın hastalık ve böcekler faal durumda oldukları için bu dönemde yapılan budama hastalık ve haşere ile mücadele etkisiz kalır.

NASIL BUDAMA YAPALIM

Çay bitkisinde genellikle üç çeşit budama yapılır.

1. Şekil Budaması:

Dikim sonrası fidan 50-60 cm. yükseklige erişince önce tepe alma işlemi uygulanarak ocağın dallanması sağlanır. Üç yaşındaki fidanlar budanarak ileride alacağı şekil verilir.

Şekil budaması, çay bitkisine uygulanan en derin budamadır. Toprak seviyesinden 20-25 cm. yükseklikten bütün dallar içe doğru hafif meyilli kesilir. böylece fidan dışa doğru dallanarak ocak halini alır.

2. Ürün Budaması:

Uzun yıllar budama yapılmayan verim çağındaki çayocakları sürekli ürün toplanması sonucu süpürge gibi çalılaşır. Sürgünler ciliz, boğum araları dar, yapraklar sert ve kör filiz miktarı fazla olur. Buda verim ve kalitenin düşmesi demektir. Çayocaklarını yeniden canlandırıp bol sürgün vermesini sağlamak amacıyla ürün budaması yapılır. ilk ürün budaması şekil budamasının 5- 10 cm. üzerinden uygulanır. Bunu izleyen her beş yılda bir yapılan budama seviyesinin 5-10 cm. üzerinden uygulanır. Budama sırasında hastalıklı ve çarpık dallar dibinden kesilip atılır. Merkezde bulunan dallarda tamamen kesilir. Ocağa çanak şeklini verebileceğimiz sağlıklı 7-8 dal hafif içe meyilli ve çentiksiz kesilir.

3. Gençleştirme Budaması :

Çayocaklarında uzun yıllar ürün budaması yapılması ocakların yaşlanması sonucu verim düşer. Onları gençleştirmek ve verim artırmak amacıyla toprak seviyesinden 25-30 cm. yükseklikten kesilerek gençleştirme budaması uygulanır. Bu budama ile çayocağına ikinci yarı ömrü kazandırılır.

Budanmış ocaklarda süren sürgünler hemen toplanmaz. Budama düzeyinin üzerinde 30 cm. yükseklik kazanması beklenir.

Örnek Ürün Budaması

ÇIRPMA

Ocağın toplama tablasını düzeltmek amacıyla her yıl kampanya sonunda yapılan yüzeysel bir tabla düzeltmesidir.

YANLIŞ BUDAMANIN ZARARLARI

Çay ocaklarının gelişi güzel aletlerle dallan yararak ve hemen toprak seviyesinin üzerinden kesilmesi zararlıdır. Gelişmeyi geciktirerek ürünü azaltır. Ayrıca budama amacıyla çaylıkların yakılması son derece zararlıdır.

BUDAMADA KULLANILACAK ALETLER

Budama aletleri keskin ve kullanışlı olmalıdır. Kalın dalların kesilmesi için testere küçük dallar için budama bıçağı kullanılır. Testere ile kesilen dalların keskin bir bıçakla perdahlanması gerekir. Son zamanlarda dar ağızlı uzun kollu makaslar budamada kullanılmaktadır. Bunların keskin olmasına ve dalları ezmemesine dikkat edilmelidir.

Tekniğine uygun budama kaliteli ve bol ürün sağlar.